

Učiteljski tovariš

Stanovsko političko glasilo J. U. U. — sekcije za dravsko banovino v Ljubljani

Mesečna priloga »Prosveita«

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Frančiškanska ulica 6/1. Rokopise ne vračamo. Ne frankiranih pism ne sprejemamo. Izhaja vsak četrtek. Naročnina letno 60 Din. za inozemstvo 80 Din. Članek se objavi v J. U. U. plačajo listi s članarino. Oglašje po ceniku in dogovoru, davok poseba. Pošt. šte. rač. 11.153. Telefon 3113

Veliko zborovanje petih sreskih društev JUU

Zanimivo predavanje o češkoslovaškem šolstvu — Pregledno situacijsko poročilo predsednika sekcije JUU za dravsko banovino tovariša Dimnika — Resolucija glede znižanja draginjskih doklad — Resolucija v pogledu splošnih prosvetnih in organizacijskih zadev

Sresko društvo JUU Ljubljana mesto je priredilo skupno z Jugoslovensko-češkoslovaško ligo predavanje o češkoslovaškem šolstvu in prosveti. To priliko pa je porabilo ljubljansko sresko društvo zato, da je povabilo k skupnemu zborovanju sreska društva: Kamnik, Litija, Ljubljana okolica vzhodni in zahodni del. V soboto 19. maja se je zbralo članstvo navedenih društev v unionski dvorani k res lepemu in za stanovske zadeve plodnemu zborovanju.

Kraljevske banske uprave je zastopal tov. Širok Albert, a zborovanja se je udeležilo tudi vseh pet sreskih nadzornikov.

Zborovanje so posetili češkoslovaški konzul g. inž. Sevčik, univerzitetni profesor g. dr. Ozvald, Jugoslovensko profesorsko društvo sta zastopala g. profesorja dr. Čermelj in dr. Zavrtnik, a meščanskošolsko učiteljstvo je bilo zastopano po svojem predsedniku g. ravnatelju Hočevarju.

Udeležilo se je tega zborovanja tudi polnoštevilno članstvo vseh petih sreskih društev in je zaradi tega bilo prisotnih nad 600 učiteljev in učiteljic.

V imenu J. C. lige je otvoril in pozdravil vse goste in zbrano učiteljstvo predsednik lige dr. Egon Stare, nakar je prevzel predsedstvo zborovanja tov. Vekoslav Mlekuž. Pozdravil je v imenu učiteljstva vse goste, a v imenu sreskega društva Ljubljana mesto vse učiteljstvo, ki se je odzvalo vabilu in prihitelo na skupno zborovanje. Pozdravil je še posebej predavatelja, znanega pedagoškega pisatelja g. prof. Salih Ljubunčiča.

Predavanje o češkoslovaškem šolstvu

Predavatelj je podal pregledno sliko češkoslovaškega šolstva ter na podlagi statističnih podatkov primerjal to šolstvo v l. 1919. s šolstvom v l. 1931. Podana statistika kaže zelo velik napredek vsega šolstva, predvsem pa strokovnega. Zanimanje za strokovno šolstvo je med našimi severnimi brati zelo veliko, vsled tega so tudi proračuni tega šolstva sedaj sedemkrat večji nego so bili v prvih povojnih letih. Glavni reformator češkoslovaškega šolstva je dr. Vaclav Příhoda, ki sam praktično preizkuša svoje reforme na vseh stopnjah in še danes poučuje v osnovnem razredu. Šolska mladina se vzgaja po njegovi reformni metodi že od vsega početka po gotovem sistemu.

Reformirana enotna diferencijalna šola v ČSR obsega danes naslednje štiri stopnje: 1. osnovno (štiri do pet let); 2. meščansko (štiri leta); 3. višjo srednjo (štiri leta) ter visoko šolo z vsemi fakultetami. Meščanska šola je kot druge šole razdeljena v več tipov in seznanja mladino z obrtom in industrij. Skoraj v vseh šolah v ČSR je uvedena delovna metoda.

Predavatelj, ki je sam vodil lansko leto ekskurzije jugoslovenskega učiteljstva v ČSR, je povsem natančno orisal reformo tamkajšnjega šolstva. Radi boljšega razumevanja je pokazal s pomočjo skioptičnih slik več modernih šolskih stavb, pokazal je pa tudi delo v šolskih poslopih, ki so otrokom drugi dom in jim nudijo največjo udobnost. V teh šolah imajo učenci svoje čitalnice, pa tudi obširna dvorišča za prosto gibanje na zraku. — Učenci se združujejo v razne krožke in uporabljajo pri pouku namesto čitank in razne beletristične knjige, kakor tudi knjige poučne vsebine.

Z ekskurzijo, ki jo je vodil predavatelj po Češkoslovaški, si je ogledal predvsem šole v Bratislavi, Pragi, Zlinu, Budjeovicah in Kraljevem Gradcu. Zaradi tega je orisal predvsem delovanje teh šol, a njegova izvajanja o reformi češkoslovaškega šolstva so se našla na vse češkoslovaško šolstvo.

Predavanje g. prof. Ljubunčiča nam je pokazalo, kako prav bi bilo, da se naše učiteljstvo temeljito seznanja s šolsko reformo v ČSR in naveže tesnejše pedagoške stike s severnimi brati.

Situacijsko poročilo

Kot druga točka tega skupnega zborovanja petih društev je bilo situacijsko poročilo tov. Ivana Dimnika, predsednika sekcije JUU za dravsko banovino. V svojem poročilu se je tov. predsednik dotaknil vseh perečih prosvetnih in stanovskih vprašanj. Očrtal je povsem točno stanje brezposelnih učiteljskih abiturientov in poudaril, da sekcija ne smatra za brezposelne onih, ki niso vložili prošnje za namestitve. Dotaknil se je nadalje reduk-

cije draginjskih doklad, sistemizacije službenih mest in učiteljske stalnosti. Podal jasno sliko nameščanj in premeščanj učiteljstva in s tem v zvezi vprašanje disciplinskega postopka. Na koncu svojega izvajanja je podal točen pregled stanja v naši stanovski organizaciji.

Prisotno članstvo je pazljivo sledilo izčrpnemu poročilu tov. Dimnika in vztrajalo polnoštevilno do konca zborovanja, kajti mnogo je problemov, ki zanimajo celokupno učiteljstvo. Posebno pereča je zadeva redukcije draginjskih doklad. O tem vprašanju se je v naših vrstah že mnogo razpravljalo. Tudi naše glasilo je priobčilo že več člankov, v katerih se je skušalo pokazati, kako zelo so s to redukcijo prizadeti predvsem učiteljski pari. Vendar je dobilo članstvo res popolno in pregledno sliko tega vprašanja šele iz poročila tov. Dimnika. Sliko stanja, nastalega po uveljavljenju uredbe o redukciji draginjskih doklad, kaže tudi naslednja soglasno in z odobravanjem sprejeta

resolucija

Izpremembe uredb o draginjskih dokladah državnih uslužbencev in upokojenev in odločbi o prejemkih uradniških pripravnikov, pogodbenih uradnikov, dnevnicarjev in honorarnih uslužbencev, objavljene v Službenih novinah kraljevine Jugoslavije dne 13. aprila 1934., so posegle globoko v življenjske interese velikega dela drž. uradnikov in ne bodo mogle ostati brez usodnih posledic za njihove družine.

Prejemki drž. uradnikov in upokojenev so bili v teku zadnjih let že ponovno reducirani in so danes tako nizki, da pri uslužbenih nižjih položajih daleko ne dosežajo eksistenčnega minimuma. Zato je nad 90% poročenih uradnik naravnost prisiljenih s svojo plačo prispevati k vzdrževanju družine. Tudi niso redki primeri, ko je radi danes vladajoče brezposelnosti pri poklicih s samostalnimi delom (čl. 42. zakona o neposrednih davkih) ženina plača edini dohodek družine.

Jugoslovensko učiteljsko udruženje — sreska društva Ljubljana mesto, Ljubljana okolica vzhodni in zahodni del, Litija in Kamnik zato ugotavljajo:

1.) da zadevajo izpremembe uredb o draginjskih dokladah drž. uradnikov in upokojenev ter odločbi o prejemkih uradniških pripravnikov, pogodbenih uradnikov, dnevnicarjev in honorarnih uslužbencev, objavljene v Službenih novinah dne 13. aprila 1934 št. 84/XXI/195 do 198, predvsem ekonomsko šibkejšje uslužbenke nižjih skupin in njihove svojce in to neglede na število družinskih članov, dočim so ostali prejemki najvišjih uradniških položajev, ki daleko presegajo skupni zaslužek žene uradnice in njenega moža, docela neokrnjeni;

2.) da so posegle le v družino, ki je temelj vsake urejene države. Zato uredbe gmotno ne ogrožajo samo prizadetih družin in njihovih svojcev, marveč na stežaj odpirajo vrata demoralizaciji in propadanju družine. Razdor med zakonci in odtujitev otrok od staršev je prvi njihov rezultat, nadaljnje zle posledice pa bo pokazala bodočnost;

3.) da sili državne uradnice v celibat, čigar posledica bo razratar in nemoralna;

4.) da so uredbe same po sebi pogrešne, ker ne bodo ustregle svojemu namenu.

Število brezposelnih, ki jih namerava zaposliti država s prihranki na temelju teh uredb, ne odtehta še večjega števila oseb, ki bodo zavoljo nje istočasno pahnjene v bedo in pomankanje.

Mnenja smo, da se primanjkljaj državnega budžeta nikakor ne sme kriti z redukcijo tistih prejemkov, ki še niso dosegli eksistenčnega minimuma, ker je to skrajno nesocialno, a tudi ekonomsko zgrešeno, kajti z znižanjem kupne moči širokih slojev se bo kriza samo poostrila.

5.) da so ti ukrepi odločno protivni načelu: za enako delo enako plačilo.

V utemeljitev navajamo:

Po uredbah so predvsem draginjske doklade objekt redukcije, zato so prizadele v prvi vrsti uslužbenke nižjih položajnih skupin, ki prejemale manjše plače, a višje draginjske doklade.

Poročenim državnim uslužbenkam in upokojenkam se draginjske doklade ali sploh črtajo, ali pa se znižajo od 75 do 30%. Uredbe dosledno izvajajo večjo obremenitev gmotno šibkejših. Primeri:

Uradnice VII., VIII., IX. in X. skupine izgubijo, ako je mož v VI. skupini, več kakor one v VI. ali višji skupini.

Celotno draginjsko doklado izgubijo uradnice soproge upokojenev VI. skupine, če-

tudi so prejemki teh enaki prejemkom uradnikov VIII. skupine.

Po letu 1923, upokojene uradnice izgubijo doklado, ki je stvarno večja od doklade onih, ki so bile upokojene po letu 1928.

Kako so prizadeti samski uradniki in uradnice, ki žive z roditelji v skupnem gospodinjstvu, naj kažejo sledeči primeri:

Osebnost draginjska doklada državnega samskega uradnika (ce) III/1 skupine pri skupnih mesečnih prejemkih Din 5.670 se zniža za znesek Din 150, samskemu državnemu uradniku (ici) v X. skupini z mesečnimi brutto prejemki Din 1450 pa se zniža za znesek Din 387.50.

Uradniškemu pripravniku (ici) pri mesečni plači Din 1200 za znesek od Din 240 do 480, dnevnicarju (ki) — zvančniku (ici) pri mesečni nagradi Din 900 pa za znesek od Din 180 do 360.

Jasno sliko te odredbe v praksi pa nudijo konkretni primeri:

A) 1. Mati ima pokojnine 600 Din, hčerka plača 1500 Din, odtegljaj znaša 400 Din.

2. Oče ima pokojnine 2800 Din (ima 7 šoloobveznih otrok), hčerka plače 850 Din, odtegne se ji 300 Din.

3. Mati, kronska upokojenka, ima pokojnine 360 Din, hči plače 1196 Din, odtegljaj 380 Din.

4. Matj ima pokojnine 110 Din, hči ima plače 1350 Din, odtegljaj znaša 375 Din.

5. Mati ima pokojnine 200 Din, hči nagrade 800 Din, odtegne se ji 300 Din.

6. Oče ima pokojnine 1800 Din, hčerka plače 900 Din, odtegne se ji 380 Din.

B) 1. Upokojenka ima 640 Din pokojnine. Ker je njen mož obrtnik (dasiravno je že več kot leto dni brez posla in zaslužka), se ji odtegne vsa draginjska doklada; ima sina in ostane za vse tri skupaj 240 Din, ker se ji odtegne 400 Din.

2. Oče, obrtnik brez dela in dohodkov, ki ima še 4 šoloobvezne otroke: plača hčerke znaša 800 Din, odtegne se ji 380 Din.

Navedeni primeri jasno kažejo, da so odredbe zadele predvsem najnižje državne uslužbenke in celo najbednejše med njimi — upokojene — kar mora splošno gospodarsko krizo samo poostriti, zato

prosimo,

da se uredbi o izpremembi draginjskih doklad državnih uslužbencev in upokojenev ter odločbi o prejemkih uradniških pripravnikov, pogodbenih uradnikov, dnevnicarjev in honorarnih uslužbencev, objavljene v Službenem listu od 13. aprila t. l.

prekličjejo.

Res pregledno in izčrpno situacijsko poročilo je povzročilo med članstvom oni odmev, kakršnega je povzročiti moralo. Saj je vsebovalo to poročilo vsa ona najbolj pereča vprašanja, ki so bila večini članstva še povsem nejasna. Zaradi tega je na koncu poročila zavzelo prisotno članstvo petih sreskih društev stališče do vseh perečih vprašanj in izrazilo to svoje stališče v naslednji soglasno sprejeti

resoluciji

Učiteljstvo sreskih društev JUU za srez Ljubljana - mesto, Litija, Ljubljana - vzhodni del, Kamnik in Ljubljana - zahodni del, zbrano dne 19. maja 1934. na skupnem zborovanju v Unionu v Ljubljani, zavzema v imenu 700 članov sekcije JUU za dravsko banovino, organiziranih v omenjenih petih sreskih društvih JUU, k najaktualnejšim vprašanjem, ki zadevajo prosveto, šolo in stan sledeče stališče:

I. Učiteljstvo pozdravlja voljo kraljevske vlade za odpravo brezposelnosti in za namestitve učiteljskih abiturientov, s čimer so se delno izpopolnila prazna učiteljska mesta v razredih in mesta na šolah, ki so bile do sedaj brez učiteljev. Izraža pa istočasno željo, da se to izvede v korist šole in prosvete do popolne zasedbe vseh praznih učiteljskih mest. Enako želi, da se poleg moškega naraščanja upošteva tudi ženski naraščaj po socialnih in učnih potrebah.

II. Glede uredbe o redukciji draginjskih doklad odobravajo društva stališče sekcije JUU za dravsko banovino, ki ga je zavzela v tem vprašanju ter pozivajo vodstvo sekcije, da zastavi vse svoje sile za doseg izpremembe uredbe na socialno pravilnejši podlagi.

III. V pogledu zakona o sistemizaciji naj skuša sekcija doseči, da se sistemizacija izvede po banovinah za vsako zvanje posebej s procentualno označbo števila sistemiziranih mest v posameznih grupah. Le na ta način vidi učiteljstvo možnost neoviranega razvoja šolstva, ki bi se sicer ne moglo razvijati sorazmerno s potrebami otvarjanja novih učnih razredov in šol. Rok za napredovanje naj se

izvede v smislu svoječasne predloga sekcije JUU. Predvideva naj se možnost dosege V. grupe z 28. službenimi leti brez vsakih drugih pogojev. Učiteljicam ženskih ročnih del, v kolikor so zatečene v službi, naj se z zakonom o sistemizaciji odredi zvanje, šolskim upraviteljem pa prizna poseben položaj neposrednih starešin, ki naj bo zvezan s prednostmi pri napredovanju. Za vse one, ki so po čl. 7. starega uradniškega zakona zaradi višje strokovne izobrazbe imeli pravico do 10% doklade, naj se predvidijo ugodnosti iz čl. 62./24. finančnega zakona za leto 1932./33. ter se zanje sistemizirajo potrebna mesta.

Poleg sistemizacije službenih mest po položajih naj se izvede tudi sistemizacija službenih mest po šolah z ozirom na razrede, na upraviteljska mesta, mesta učiteljev in učiteljic, veroučiteljev in druge potrebne učitelje ter z ozirom na učiteljske pripravnike in učitelje, ki so stalni, oziroma začasni na svojih službenih mestih.

IV. S to sistemizacijo bodo dani vsi pogoji, da se zopet vzpostavi stalnost učiteljstva na službenem mestu, ki je neobhodno potrebna v interesu prosvete, šole in stanu.

V. Nujno potrebno je, da se uveljavi projekt o nameščanju in premeščanju učiteljstva, ki ga je predložilo Jugoslovensko učiteljsko udruženje merodajnim faktorjem in se v to svrhu izpremeni zakon o narodnih šolah, ker je sedanje stanje glede nameščanj in premeščanj za učiteljstvo nevzdržno.

VI. V najožji zvezi s tem vprašanjem je nujna ureditev disciplinskega postopka za učiteljstvo, ki je sedaj zastopljeno za ostalim uradništvom in za veroučitelji, ki imajo na podlagi uradniškega zakona oziroma zakona o verskem pouku povsem moderen in urejen disciplinski postopek. Nujno je potrebno, da se načela disciplinskega postopka iz uradniškega zakona uveljavijo tudi za učiteljstvo in se uvedejo posebna banovinska in centralna disciplinska sodišča. Na ta način bo prestalo nevzdržno stanje, v katerem je danes v tem pogledu učiteljstvo, ki niti ne ve, od koga in kdaj je obtoženo in ki nima pravice do vpogleda v obtožbo, ne do branitelja in ne do razprave, kakor tudi ne do priziva ter se čuti v tem pogledu kakor pri premeščanjih povsem nezaščiten.

VII. Od predsedstva JUU v Beogradu zahtevamo takojšnje sklicanje seje Glavnega odbora JUU, ki naj pretresa gornja vprašanja in stori primerne korake. Na tej seji naj se razčisti situacija v JUU v svrhu dosege popolnega sporazuma, ki je nujno potreben v interesu učiteljske organizacije in v interesu učiteljskega stanu, kakor tudi v interesu občne prosvete in šolstva.

Na tej seji naj se sporazumno določi dnevni red glavne skupščine JUU, da bo mogoče na njej mirno in plodonosno delo, kakor ga zahteva resnost današnjega položaja in časa.

Zahtevamo, da se na tej seji doseže sporazum za izpremembo pravil JUU po načelih komunikeja predsedniškega zbora sekcije JUU za dravsko banovino, da se osvoji končni predlog pravilnika za stanovska razsodišča in učiteljske lige.

Na tej seji naj se sporazumno določijo tudi smernice za sestavo letnega poročila Glavnega odbora (izveštaja), proračuna in za skupščinsko resolucijo, ki naj vsebuje programatične smernice našega udruženja.

Odobravamo stališče, ki ga zavzema za ureditev razmer v JUU vodstvo sekcije za dravsko banovino in pozivamo predstavnike naše sekcije v Glavnem odboru in sekcijo samo, da vztraja v borbi do popolnega sporazuma ter nastopa najodločneje proti vsaki samovolji v naši stanovski organizaciji.

V Ljubljani, 19. maja 1934.

Za JUU — Sresko društvo Litija:

Jože Župančič, l. r., predsednik.

Za JUU — Sresko društvo Ljubljana - okolica, zahodni del:

Stanko Vrhovec, l. r., podpredsednik.

Za JUU — Sresko društvo Kamnik:

Anton Arrigler, l. r., predsednik.

Za JUU — Sresko društvo Ljubljana - okolica, vzhodni del:

Mirko Kosin, l. r., predsednik.

Za JUU — Sresko društvo Ljubljana - mesto:

Vekoslav Mlekuž, l. r., predsednik.

Z zborovanja je bila poslana izvršnemu odboru v Beograd tudi brzojavka z zahtevo po sklicanju seje glavnega odbora JUU.

Uspelo zborovanje je bilo zaključeno ob 13. uri.